

Спривачник

ФОРМИ НА ЗДРУЖУВАЊЕ НА ФАРМЕРИТЕ – ЗАДРУГИ, ГРУПИ НА ПРОИЗВОДИТЕЛИ И ОРГАНИЗАЦИИ НА ПРОИЗВОДИТЕЛИ




Оваа публикација е подготвена од страна на консултантската фирма МЦГ со великодушната поддршка на американскиот народ преку Агенцијата на САД за меѓународен Развој (УСАИД).

Мислењата изразени во оваа публикација им припаѓаат на авторите и не ги изразуваат ставовите на Агенцијата на САД за Меѓународен Развој или на Владата на Соединетите Американски држави.



Република Македонија
МИНИСТЕРСТВО ЗА ЗЕМЈОДЕЛСТВО,
ШУМАРСТВО И ВОДОСТОПАНСТВО



Менталитетот, отсуството на доверба помеѓу себе, недовербата во системот и стереотипите кои се резултат на негативните искуства од задругите во поранешниот систем, се клучните причини поради кои македонските земјоделци се незаинтересирани за здружување. Наспроти нив, искуството на земјоделците од другите држави покажало дека земјоделците ако сакаат да бидат успешни, мора да се здружуваат. Тоа е условено од конкуренцијата и пазарната логика што владее секаде каде што има производство, продажба и купување на земјоделски производи.

Единствениот начин за надминување на проблемите кои ги имаат земјоделците со пласманот на нивните производи е нивното економско здружување. Преку формирање на земјоделски задруги, производителите ќе станат посилни на пазарот, ќе ја подобрат својата преговарачка моќ наспроти откупувачите, ќе ја концентрираат понудата и ќе обезбедат континуирана продукција со стандардизиран квалитет во текот на целата година. Наспроти задругите од претходниот систем за кои карактеристично беше „доброволното“ здружување на имот, главна карактеристика на современите задруги е здружување на економскиот интерес, односно интересот за поголем профит на членовите.

ФОРМИ НА ЗДРУЖУВАЊЕ НА ФАРМЕРИТЕ – ЗАДРУГИ, ГРУПИ НА ПРОИЗВОДИТЕЛИ И ОРГАНИЗАЦИИ НА ПРОИЗВОДИТЕЛИ

Што е Задруга?

Формирањето и функционирањето на задругите во Македонија е уредено со Закон за задругите (“Службен весник на Република Македонија” бр. 54/02 од 04.07.2002) и Закон за изменување на Законот за задругите („Службен весник на Република Македонија“ бр. 84 од 03.10.2005). Во законот Задругата е дефинирана како здружување на физички или правни лица заради унапредување или заштита на точно дефинирани економски интереси.

Задруга може да формираат најмалку 3 физички или правни лица. Таа е правно лице кое е формирано, поседувано и демократски управувано од страна на членовите, кои се и нејзини сопственици, со основна цел да одговори на нивните заеднички потреби.

Основни принципи на една Задруга

Задругите во светот се присутни повеќе од 180 години. Принципите врз основа на кои тие се граделе, функционирале и се развивале, во текот на годините се менувале. Денес општо прифатени се седум принципи:

1. Доброволно и отворено членство

Членувањето во задругите е на доброволна основа и во нив може да членуваат физички или правни лица, независно од половите, политичките, националните или верските разлики помеѓу нив.

2. Демократско управување

Со задругите управуваат членовите и секој од нив учествува во иницирањето, креирањето и донесувањето на одлуките.



3. Членарина и контрола на финансиските средства

Врз основа на утврдени правила, членовите плаќаат членарина, а во исто време тие имаат и контрола и одлучуваат за начинот на трошењето на финансиските средства со кои располага задругата.

4. Самостојност и независност

Задругите се во сопственост на членовите и тие самостојно и независно управуваат со нив.

5. Образование, обука, информирање

Во функција на индивидуалниот и заедничкиот развој, задругите воспоставуваат систем на континуирана и навремена размена на информации, образование и практична обука на членовите.

6. Соработка меѓу членовите

Задругите овозможуваат и поттикнуваат поблиска и поголема соработка помеѓу членовите во задругата, но и соработка со членови на други задруги.

7. Грижа за заедницата

Преку задоволување на потребите на членовите, задругите придонесуваат и за развој на заедниците во кои функционираат.

Зошто е потребна Задруга?

Надминување на проблемите со кои се соочуваат македонските земјоделци е основен мотив тие да се здружуваат во задруги, односно потребата за:

- » Поголем профит
- » Поголема конкурентност
- » Баланс помеѓу понудата и побарувачката на пазарот
- » Координација
- » Обезбедување на сигурни пазари и репроматеријали и
- » Намалување на ризиците.

Во зависност од тоа кои се потребите и интересот на членовите во една задруга, тоа најчесто може да се направи преку:

- » Заедничка набавка на репроматеријали
- » Заеднички маркетинг и продажба на земјоделските производи
- » Преработка на примарните производи.

Задруги наспроти Трговски друштва

Покрај тоа што постојат многу сличности помеѓу задругите и трговските друштва, сепак помеѓу нив има и значајни разлики. Кај друштвата со ограничена одговорност и акционерските друштва содружникот или акционерот кој има поголем удел во сопственоста има и поголемо влијание во донесувањето на одлуки. За разлика од нив, кај задругите важи правилото “еден член, еден глас”, односно секој член има еднакво влијание.

Целта на трговските друштва е да остварат што поголем профит, додека целта на задругите е членовите да остварат поголем профит, а добивката правилно да се распредели помеѓу нив. Добивката во задругата се распределува според обемот на користење на услугите на задругата, за разлика од трговските друштва каде што се распределува врз основа на уделот во сопственоста.

Чекори за формирање на Задруга

Формирањето на задруга мора да биде иницирано и да произлегува од потребите на потенцијалните членови и од можностите кои ќе се отворат преку овој модел на економско здружување. Во тој процес на формирање потребно е да се поминат и неколку чекори:

1. Информирање

Првиот чекор кој треба да се направи е да се соберат информации поврзани со задругите, како и информации за тоа кој се може да биде потенцијален член.

2. Иницирање

Информациите кои ќе се соберат треба да се споделат со потенцијалните членови. Притоа треба да се лоцираат заедничките потреби и да се согледаат можностите кои ќе се отворат преку здружувањето. Во овој чекор потребно е и да се формира една работна група која ќе биде одговорна да го води процесот на формирање на задругата.

3. Развивање на бизнис идеја

Кога ќе се соберат потребните информации, ќе се лоцираат потребите на потенцијалните членови, следниот чекор е развивање на бизнис идеја.

4. Развој на договор за членство

Членарината, правата и обврските на членовите кон задругата и на задругата кон нив се дефинираат со договор за членство.

5. Подготовка на детален бизнис план

Бизнис идејата може да звучи одлично, но кога ќе се стават на хартија сите детали и бројки, лесно може да се случи таа да се распадне. Затоа, за да се види дали е тоа вистинската работа, потребно е да се изработи детален бизнис план.



6. Подготовка на предлог Статут

Кога преку бизнис планот ќе се добие одговорот на прашањето дали бизнисот може да биде успешен, се преминува кон подготовка на нацрт статут и другите потребни документи пропишани со Законот за задруги. Со статутот се уредува членувањето, финансирањето, управување и раководењето со задругата.

7. Одржување на основачко собрание

Формирањето на задругата се официјализира на основачко собрание на кое се усвојуваат документите со кои се уредува работата и се избираат органите на задругата.

8. Избор на директор – менаџер

По основачкото собрание и добивањето на решението за регистрација на задругата, се започнува со подготовка и отпочнување со работа. Притоа се пристапува и кон избор и назначување на менаџер на задругата. Успешноста на една задруга во голема мера зависи од изборот на компетентен менаџер.

9. Имплементацијата на бизнис планот.

По екипирањето на задругата, обезбедувањето на потребните финансиски средства, опрема и објекти, чекорот кој следува е започнување со имплементација на бизнис планот и негово континуирано следење.

Група на производители и Организација на производители

Формирањето и функционирањето на Група на производители и Организација на производители е регулирано со Закон за земјоделство и рурален развој [“Службен весник на Република Македонија” бр. 49/10 од 12.04.2010]. Овие форми на економско здружување на земјоделските стопанства имаат за цел да обезбедат стабилно производство, негово унапредување, зголемена конкурентност, стабилен приход на земјоделците и обезбедување на полесен пристап до финансиски средства кои им се потребни за работа.

Група на производители е задруга формирана од земјоделски стопанства заради заштита на економски интереси, која во одреден рок треба да прерасне во **Организација на производители**. **Организацијата на производители исто така** е задруга која има за цел усогласување на земјоделското производство и понудата на земјоделски производи со пазарните услови. Истата треба да исполнува определени услови пропишани во законот и е запишана во Регистарот на организации на производители. Овие две форми на здружување на земјоделците во Македонија се единствените за кои со Закон е предвидена директна финансиска поддршка која е во согласност со европскиот модел на оперативна поддршка.

Организациите на производители во земјите на Европската унија, особено во земјите од северозападниот дел на Европа, имаат големо влијание на пазарот. Тие се дел од поширокиот систем на организирање на заедничкиот пазар на земјоделски производи на Европската унија, преку кој се надгледуваат и регулираат пазарите на секоја земја - членка. Ако се земе во предвид дека повеќе од 80 проценти од земјоделските производи во развиените земји како што се Белгија и Холандија се пласираат на пазарот преку Организации на производители, тогаш лесно може да се заклучи дека нивната улога во тој систем е многу голема.





За да се стекне со статус на Организација на производители, една задруга треба да ги исполнува следниве услови:

- » Да е регистрирана како задруга согласно со Законот за задругите;
- » Да има основни предуслови за работа;
- » Да има усвоен статут со дефинирани посебни правила за работа;
- » Да има најмалку пет члена;
- » Да остварува минимална вредност на годишно пазарно производство од 6.000.000 денари;
- » Да е формирана за одреден производ, односно група на производи на овошје или зеленчук,
- » Да поседува оперативен фонд и да има изготвено и одобрена или доставена на одобрување оперативна програма за работа;
- » Со своето работење да не ја ограничува конкуренцијата на пазарот на одреден производ, односно група на производи на овошје или зеленчук.

Група на производители наместо Оперативна програма за работа, треба да има План за стекнување на статус на Организација на производители, а минималната вредноста на годишно пазарно производство треба да биде 3.500.000 денари.

Организациите на производители доколку ги исполнуваат условите пропишани во Законот за земјоделство и рурален развој, предвидено е да добиваат финансиска поддршка која ќе се користи за покривање на 50% од оперативните трошоци за реализација на оперативната програма.

Мерки за поддршка

Владата на Република Македонија веќе неколку години го стимулира и поддржува економското здружување на земјоделците. Во 2012 година преку Програмата за финансиска поддршка на руралниот развој, задругите на кои ќе им се одобри програмата за работа, во првата година ќе добијат до 80 проценти од вкупните прифатливи трошоци. Секоја наредна година од одобрувањето на работната програма процентот на поддршката се намалува за 20 отсто.

Задругите кои ќе ги исполнат уловите предвидени со Закон за земјоделство и рурален развој за стекнување со статус на Организации на производители преку годишна програма за финансиска поддршка од Владата ќе добиваат финансиски средства за поддршка на реализацијата на оперативните програми за работа на организациите на производители. Висината на таа финансиска поддршка е ограничена на 4,1% од вредноста на продаденото производство на организацијата на производители и се користи за покривање на 50% од прифатливите направени трошоци од оперативниот фонд на организацијата на производители за реализација на оперативната програма.

Групи на производители е предвидено да добиваат финансиска поддршка врз основа на одобрен план за признавање на групата производители, за период не повеќе од пет години од денот на признавањето на групата производители. Поддршката ќе се исплаќа на годишно ниво како процент на вредноста на продаденото годишно производство, и тоа:

- a) за вредност на продадено годишно производство во висина не повеќе од 30.000.000 денари ќе се исплаќа каскадно од 5% од вредноста на продаденото годишно производство за првата година до 2% од вредноста во петата година.
- b) за вредност на продадено годишно производство во висина над 30.000.000 денари ќе се исплаќа од 2,5% од вредноста на продаденото годишно производство за првата година до 1,5% од вредноста на продаденото годишно производство за петата година.







AgBiz Program

www.agbiz.com.mk



ФЕДЕРАЦИЈА НА ФАРМЕРИТЕ
НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

www.ffrm.org.mk



info@mcg.com.mk